ŽIEŽMARIAI

Andrius Naraškevičius

Tyrimai Žiežmariuose

2018 m. vykdyti žvalgymai, detalieji ir žvalgomieji tyrimai Žiežmarių (Kaišiadorių r.) miesto istorinės dalies (UK 17131) teritorijoje Vilniaus g. 25, 36, Žalgirio g. 9 ir Žaslių g. 32. Tyrimai susiję su planuojamais įrengti nuotekų ir vandentiekio tinklais. 2018 m. atlikti žvalgymai 15 m^2 plote sklypuose Vilniaus g. 25 ir 36, detalieji tyrimai sklype Žaslių g. 32, kurių metu ištirtas 32,1 m^2 plotas, ir žvalgomieji tyrimai sklype Žalgirio g. 9, kurių metu ištirtas 2 m^2 plotas.

Nuo XV a. minimas Žiežmarių valsčius, dvaras, o nuo 1497 m. Žiežmariai pradėti vadinti miesteliu. Miestelis komunikaciniu požiūriu buvo patogioje vietoje, prie kelio Vilnius–Kaunas (Miškinis A., *Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai*, V., 2005, t. II, p. 282). Žiežmariai XVI a. sparčiai plėtėsi, manoma, kad XVI a. pradžioje buvo pastatyta pirmoji medinė bažnyčia, XVI a. pradžioje arba antroje pusėje gautos Magdeburgo miesto teisės. 1895 m. Žiežmarius nusiaubė didelis gaisras, tačiau konkrečių žinių apie patirtus nuostolius nėra (Gustaitis R., *Kaišiadorių rajono gyvenviečių žinynas*, Kaišiadorys, 2001, p. 312).

Archeologinių žvalgymų metu sklype **Vilniaus g. 25** žvalgyta 8 m ilgio tranšėja. Joje iki 2 m gylio fiksuotas archeologiškai nevertingas XX a. kultūrinis sluoksnis su pavieniais ankstyvesniais radiniais. **Vilniaus g. 36** sklype žvalgyta 20 m ilgio tranšėja, jos P dalyje iki 1,7 m gylio taip pat fiksuotas archeologiškai nevertingas XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis. Tranšėjos Š dalyje archeologiškai nevertingas XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis fiksuotas iki 1,5 m gylio.

1 pav. Šurfo 2 Žalgirio g. 9 PR profilis iš ŠV. A. Naraškevičiaus nuotr.

Fig. 1. The SE profile in Test Pit 2 at Žalgirio St. 9, as seen from the NW.

Atlikus archeologinius žvalgomuosius tyrimus **Žalgirio g. 9** sklype viename iš dviejų šurfų, po senuoju Žalgirio gatvės grindiniu ir po juo esančiu rausvų griuvenų grindinio pagrindu, nuo 60 cm iki 1,1 m gylio nuo esamo gatvės paviršiaus užfiksuotas 50 cm storio archeologiškai vertingas XVIII–XIX a. pradžios kultūrinis sluoksnis (1 pav.) su gausybe buitinės keramikos fragmentų su žalia, ruda glazūra ir neglazūruotų. Kitame šurfe, toliau nuo gatvės iki 70 cm gylio nuo esamo žemės paviršiaus fiksuotas archeologiškai nevertingas supiltinis sluoksnis su griuvenomis, po juo šurfo Š dalyje fiksuotas 90 cm storio molio sluoksnis su stambiomis griuvenomis ir pavieniais XVIII–XIX a. buitinės keramikos fragmentais. Likusioje šurfo dalyje nuo 80 cm gylio iki pat įžemio tęsiasi pilkos žemės kultūrinis sluoksnis taip pat su pavieniais XVIII–XIX a. radiniais.

Atlikti detalieji tyrimai **Žaslių g. 32 s**klype parodė, kad archeologiškai vertingas kultūrinis

sluoksnis beveik niekur neišlikęs, sklypo P dalyje jis išvis beveik nesusiformavęs, po XX–XXI a. šiukšlių sluoksniu įžemis pasiektas iki 30–50 cm gylyje. Tačiau rastas išlikęs 20–30 cm storio kultūrinio sluoksnio fragmentas su pavieniais XVII–XIX a. buitinės keramikos radiniais. Įžemyje aptikti keli objektai – duobės su žaliai, rudai glazūruotų ir neglazūruotų buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentais, kuriuos pagal radinius galima datuoti XVII–XVIII a. (2 pav.). Sklypo Š dalyje susiformavęs vidutiniškai 60 cm storio maišytas XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis su vėlyvais perkasimais, po juo įžemyje fiksuotos duobės, tačiau visos jos gana vėlyvos, datuojamos XIX–XX a. arba išvis be radinių. Vienoje iš šių duobių rastas stiklinio butelio dugnelis su 1890 m. data.

2 pav. Plotas 2 Žaslių g. 32 iš P. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 2. Area 2 at Žaslių St. 32, as seen from the S.

Remiantis 2018 m. Žiežmariuose vykdytų archeologinių tyrimų metu surinkta informacija galima teigti, kad Žaslių g. 32 aplinkoje žmonės gyveno ir vykdė ūkinę veiklą nuo XVII a., tačiau didžioji dalis šios veiklos pėdsakų tikriausiai sunaikinti XIX–XX a., o sklypo Žalgirio g. 9 aplinkoje, sprendžiant iš radinių gausos, intensyviai gyventa ir vykdyta ūkinė veikla nuo XVIII a.

The Investigations in Žiežmariai

In 2018, field evaluations (2 test pits totalling 2 m^2; a survey of 15 m^2) and an excavation (1 trench, 32 m^2) were conducted in Žiežmariai. The evaluation at Vilniaus St. 25 showed that the 2 m thick, 20th-century mixed layers contained some isolated earlier finds. The evaluation at Vilnius St. 36 also showed that 1.5–1.7 m thick layers had formed during the 19th–20th centuries.

The evaluation at Žalgirio St. 9 (two test pits) revealed a thick, rich, 18th–19th century cultural layer below the street's old stone pavement (Fig. 1). The excavation at Žaslių St. 32 showed that the cultural layers prior to the 20th century had survived poorly, earlier stains containing finds having been found only in the sterile soil (Fig. 2).